

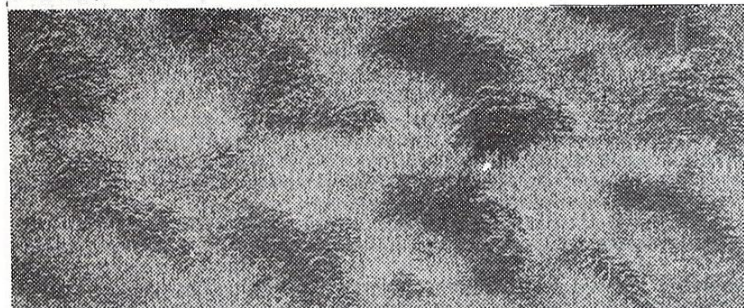
3) Kroz potpuno reducirane tradicionalne seoske običaje, koji nisu pretrpeli neki značajniji uticaj masovno-potrošačke kulture, a koji se praktikuju više reda radi nego iz stvarne potrebe, budući da većinu stanovnika sela sačinjavaju staračka domaćinstva. Ovde je poljoprivreda, uglavnom ekstenzivna, isključivo zanimanje seljana (izuzetak je možda i poneki penzioner ili sezonski radnik), a kontakt sa spoljnim svetom je ograničen. Izolovanost, tavorenje i beznađežnost su glavna obeležja ovog tipa sela i njegovih stanovnika. Mladih ovde gotovo da i nema (ako ih i ima, oni su tu samo privremeno — dok ne dobiju priliku da odu), tako da se o nekom »kulturnom životu« tu ne može ni govoriti. Ovde obično nema ni škole, ni prodavnice, ni bilo koje druge društvene institucije ili organizacije, koje bi se brinule o ovim ljudima, već su oni uglavnom prepušteni sami sebi. Oni retki i ograničeni kontakti sa »civilizacijom« ostvaruju se najčešće slušanjem radio-emisija (vesti, narodna muzika), ređe gledanjem televizije, a skoro nikako čitanjem štampe — ili, pak, preko proredenih poseta odseljenih srodnika, o godišnjim odmorima i sl. Odliv stanovništva iz ovog tipa sela bio je izuzetno veliki u posleratnom periodu, bilo u niža, za život pogodnija i gradu bliža, naselja ili u inostranstvo. Uglavnom, niko ne misli da bi se ovde vratilo, već svi kao da čekaju da takva sela »prirodno« odumru. Na nekakvu (re)vitalizaciju je tu teško i pomišljati, čak kada bismo radili i mnogo racionalnije i organizovanije nego što smo to do sada činili, tako da su ova sela praktično izgubljena i osuđena na propast.

dečak od stakla

ivana gavarić

OBIČAN LETNJI DAN

Gospodin stari vezuje mornarski čvor
na trgu tom
posmatra sa balkona:
gospodin vezuje čvor čitavog dana.
U sobi nierni između vrata i stolica
na kome dečak od stakla sedi i peva
vazduh zavodi lutke.
Trebalo je da dode. Možda je već i zvonio on zvonio on je zvonio.
Dolazio je da joj pokaže vrt.
Stakleni dečak oblači svoju košulju
i slučajno se namršti koračajući prema njenoj kuhinji:
jer frižider je prazan odavno.
Stari gospodin vezuje mornarski čvor
na trgu tom
gleda ga sa balkona:
gospodin vezuje čvor čitavog dana.
Na balkonu je toplo.
Dečak od stakla pomera svoje: o tako umorno telo
do kupaoonice iae.
Na balkonu je svetlo.
Pomera korake koso: diše duboko u stranu diše duboko diše.
Na balkonu se igra običan letnji dan.
Bez gospodina starog trg je potpuno stran.
Možda je on i bio. Navraćao na kratko.
Dolazio je da joj dotakne nos.

CAR JE OTIŠAO

milena jeftić ničeva kostić

Car je otišao
vijugavim drumom uz reku
nečije stare cipele igraju valcer
bezobrazno se smeju
i žvaću čokoladu
presvlačeći se u belo ruho
sredovečne devojke raspuštenice pale sveće
kada se ugase polažu ih u kutije i čuvaju
u ladicama
pored velikih kreveta
za dvoje
otvarajući mesingana ogledala
kojima već odavno ne veruju
one se svlače
očekujući božićne poklone
skidaju perje sa tavanice
miluju majke
Car je otišao

4) Kroz potpuno odsustvo bilo kakvog života, pa i kulturnog, u sasvim ispražnjenim, već odavno mrtvim selima u kojima, poput korova na razrušenom ognjištu, još dotrajava neki starac ili starica, više iz inata ili durašnosti svoje gorske prirode nego iz neke svesne namere. Ova sela su rečiti i tužni spomenici naše skorašnje nepromišljenosti i opomena za budućnost — naročito s obzirom na činjenicu da se i treći tip sela, ukoliko se uskoro nešto bitnije ne izmeni u agrarnoj i ukupnoj politici, ubrzano približava ovom stanju.

Iz svega što je do sada rečeno, a što prevashodno treba shvatiti kao teorijsko-hipotetički okvir i putokaz za dalja konkretna sociološka istraživanja, jasno proizilazi zaključak da se o nekim elementima seoske omladinske (pod)kulture, shvaćene vrlo uslovno, može eventualno govoriti samo imajući u vidu prva dva tipa sela, pa i ovde uz barem tri važna ograničenja: prvo, s obzirom na presudan uticaj masovne gradske kulture sa univerzalističkim pretenzijama i homogenizujućim dejstvom, a koja i sama jedva da zaslužuje da nosi epitet »kulturnog«, ne toliko zbog nekih vrednosnih razloga, koliko zbog svojih oskudnih sadržajnih karakteristika; drugo, zbog malobrojnosti seoske omladine, naročito ukoliko za jedno od presudnih njenih obeležja uzmemo poljoprivredu kao osnovnu delatnost; i, treće, što je seoska omladinska (pod)kultura do te mere utopljena u seosku kulturu, shvaćenu kao svojevrstnu mešavinu raznorodnih kulturnih elemenata, da teško zaslužuje da se izdvoji kao njen poseban pod-oblik, čak i sa stanovišta i za potrebe jednog apstraktnog teorijskog modela.

TO JE ŽIVOT

ON

bestidno piški iza velikog stabla
žvače bombone
kiša će razneti tragove njegove mokrača
uskoro

kreće se ulicom sa raskopčanom košuljom
odpozadi

nosi ogledala i kadkad teško diše
njegovi prsti savijaju se oko kvake kao bolesne zmijske
njegove oči odaju jeftine greške proletnjih večeri
po ladicama pacovi igraju tango
veselo

ON

pljuje u kecelju svoje pastorke iz mladih dana
ide na zadnje mokrenje
leže u krevet bez pižame i gasi lampe
dozivajući svoju suprugu upravlja pogled prema prozoru
odakle se

kada su noći vedre
nazire staro groblje
slučajno
dozivajući svoju suprugu on spava nag
i prevrće se umoran od mokrenja
ujutru pije čaj i biva nervozan
kreće u grad

ON

bestidno piški iza velikog drveta
žvače bombone
uporno... žvače...
i ne vraća se kući sve do nule
ON

GOSPODO VAŠE OSTRVO SNEVA RUŽAN SAN

Gospodo
pišem ovo s namerom da vas upozorim na svoju veliku ljubav prema
malom pajacu / onom sa freske u crkvi koju ste vi sagradili
tu pored mora
Gospodo draga
vaše ostrvo truli / pretvara se u lavež u cvokotanje dece u sirotinjske
prste u siromašan razgovor posle ručka
vaše ostrvo sneva jedan poznati san
vaše ostrvo sneva veoma ružan san
Na ulazu u grad dižu se male mrlje prastare bajke / muzike nema
sem one koju donosi kiša a kiša ovde retko kaplje čini mi se
Vaše ostrvo sneva strašno dugačak san

Gospodo
pišem vam ovo s namerom da vas poljubim svojom velikom tajnom
prema crnom pajacu / onome ogromnih očiju koji budno posmatra
vaš neprekidni san
vaš neprirodni san
Gospodo
on je sam
jedini
crveni zvuk koji zašumi iznad obala jednom u godini i izgubi se
U crkvu niste svračali
mnoge godine živeli ste za nemoštu
ostareli ste gospodo
pajac je ostao mlad
Pišem vam ovo s namerom da vas obavestim da ću sutra u podne
otići nekud daleko / napustiću vas i ukrašću vam fresku
Vaše ostrvo sneva nešto veoma tužno
osvrnite se malo
zapitajte se krišom da li je
pored vašeg tela
postojao još koji deo vas